ĢENERĀLADVOKĀTES ELEANORAS ŠARPSTONES [*ELEANOR SHARPSTON*] SECINĀJUMI,

sniegti 2008. gada 24. aprīlī [1]

1. Ar šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, ko iesniegusi *Amtsgericht* (Pirmās instances tiesa), Flensburga, Vācija, tiek apšaubīta Vācijas tiesību normas par tiesību aktu izvēli saderība ar diskriminācijas aizliegumu un EK līgumā ietvertajām pilsoņu tiesībām. Šajā tiesību normā paredzēts, ka personas, kurai ir tikai Vācijas pilsonība, uzvārds tiek noteikts vienīgi saskaņā ar Vācijas tiesību aktiem. Attiecīgi pat tad, ja šāda persona ir dzimusi un pastāvīgi dzīvo citā dalībvalstī (šajā lietā — Dānijā), kuras tiesību akti ir piemērojami šai personai, pamatojoties uz šīs valsts normām par tiesību aktu izvēli, šīs personas uzvārds, kas veidots un reģistrēts atbilstoši šiem tiesību aktiem, nevar tikt reģistrēts Vācijā, ja vien tas neatbilst arī Vācijas materiālo tiesību normām.

Atbilstošās tiesību normas

Līguma noteikumi

2. EKL 12. panta pirmajā punktā ir paredzēts:

“Piemērojot šo Līgumu un neskarot tajā paredzētos īpašos noteikumus, ir aizliegta jebkāda diskriminācija pilsonības dēļ.”

3. EKL 17. pantā ir paredzēts:

“1. Ar šo ir izveidota Savienības pilsonība. Ikviena persona, kam ir kādas dalībvalsts pilsonība, ir Savienības pilsonis. Savienības pilsonība papildina, nevis aizstāj valsts pilsonību.

2. Savienības pilsoņiem ir ar šo Līgumu piešķirtās tiesības un ar to uzliktie pienākumi.”

4. Saskaņā ar EKL 18. panta 1. punktu:

“Ikvienam Savienības pilsonim ir tiesības brīvi pārvietoties un dzīvot dalībvalstīs, ievērojot

1 — Oriģinālvaloda — angļu.

šajā Līgumā noteiktos ierobežojumus un nosacījumus, kā arī tā īstenošanai paredzētos pasākumus."

5. Saskaņā ar EKL 65. pantu, aplūkotu kopsakarā ar EKL 61. panta c) punktu un 67. pantu, Kopienu likumdevējs var veikt "pasākumus tiesu iestāžu sadarbībai pārrobežu civillietās", tostarp tādus, kuru mērķis ir "b) saderības veicināšana noteikumos, ko dalībvalstis piemēro attiecībā uz tiesību normu kolīzijām un jurisdikcijas konfliktiem". Šādi pasākumi saistībā ar vārda noteikšanu vēl nav īstenoti [2].

Materiālās normas, kas regulē uzvārda noteikšanu

6. Ģenerāladvokāts Džeikobss [*Jacobs*] secinājumos lietā *García Avello* [3], 5.–22. punktā sniedzis pārskatu par tiesību normām, kas tajā laikā (2003. gadā) regulēja uzvārda noteikšanu dalībvalstīs. Kopš tā brīža tās ir pilnveidotas un vairākās dalībvalstīs materiālās normas pieļauj vairāk izvēles iespēju, nekā tas bija iepriekš. Tomēr šajā posmā ir pietiekami norādīt, ka pastāv vērā ņemama daudzveidība ne tikai attiecībā uz uzvārda noteikšanas veidu, bet arī attiecībā uz izvēles iespējas pakāpi saskaņā ar likumu. It īpaši dubultie uzvārdi (kas veidoti no abu vecāku uzvārdiem) dažās dalībvalstīs ir aizliegti, citās — atļauti, bet vēl citās — noteikti kā standarts.

Normas par tiesību aktu izvēli attiecībā uz uzvārda noteikšanu

7. Lai noteiktu piemērojamos tiesību aktus personas uzvārda noteikšanai, ja pastāv saistība ar vairākām tiesību sistēmām, dažās tiesību sistēmās ir norāde uz pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktiem [4], kaut gan izplatītāka ir norāde uz personas pilsonības

2 — Šobrīd saskaņā ar EKL 65. pantu pasākumus veic "tiktāl, ciktāl tas vajadzīgs iekšējā tirgus pienācīgas darbības nodrošināšanai". Šis ierobežojums vairs nav iekļauts Līguma par Eiropas Savienības darbību 81. pantā, ar kuru aizstāj EKL 65. pantu un kurā paredzēti īpaši noteikumi par pasākumiem attiecībā uz ģimenes tiesībām ar pārrobežu ietekmi.

3 — 2003. gada 2. oktobra spriedums lietā C-148/02 (*Recueil*, I-11613. lpp.).

4 — No dalībvalstu vidus, šķiet, Dānija, Somija un Lietuva izmanto dzīves vietas valsts kritēriju (t.i., pastāvīgās dzīves vietas kritēriju, nevis dzīves vietas valsts jēdzienu, kā tas lietots *common law* sistēmās), turpretim Grieķijas tiesību aktos dažos gadījumos ir norāde uz vecāku pēdējās kopīgās dzīves vietas valsts tiesību aktiem.

valsts tiesību aktiem [5]. Šī pieeja ir paredzēta starptautiskos nolīgumos, kuru dalībnieces ir vairākas dalībvalstis, saistībā ar *ICCS* (Starptautiskā Civilstāvokļa komisija) — starpvaldību organizāciju, kuras dalībnieces ir 13 dalībvalstis un kurā trīs citām dalībvalstīm ir novērotāja statuss. Vācija ir *ICCS* dalībvalsts. Dānija nav ne *ICCS* dalībvalsts, ne arī tai ir novērotājas valsts statuss.

Instrumenti attiecībā uz bērnu tiesībām

9. ANO Konvencijas par bērna tiesībām [8] 3. panta 1. punktā ir paredzēts: "Visās darbībās attiecībā uz bērniem neatkarīgi no tā, vai tās veic valsts iestādes vai privātiestādes, kas nodarbojas ar sociālās nodrošināšanas jautājumiem, tiesas, administratīvie vai likumdošanas orgāni, uzmanība pirmām kārtām tiek veltīta tam, lai vislabāk nodrošinātu bērna intereses". Būtībā tā pati norma ir iekļauta arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas [9] 24. panta 2. punktā.

8. Vairākas *ICCS* konvencijas [6] attiecas uz vārdiem, bet nevienu no tām nav ratificējušas vairāk kā septiņas dalībvalstis. Īsumā, tajās paredzēts, ka principā personas vārds ir jānosaka saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kuras pilsonis tā ir, un Līgumslēdzējas valstis neatļauj citu Līgumslēdzēju valstu pilsoņu uzvārdu maiņu, ja vien šī persona nav arī šīs valsts pilsonis, bet, ja nepieciešams, izsniedz izziņu par atšķirīgo uzvārdu. Saskaņā ar pēdējo konvenciju [7], kas vēl nav spēkā, gadījumos, ja bērns ir vairāku Līgumslēdzēju valstu pilsonis, tā dzimšanas valstī piešķirtais uzvārds tiek atzīts citā Līgumslēdzējā valstī, kā arī tiek atzīts uzvārds, kas pēc vecāku pieprasījuma piešķirts citā Līgumslēdzējā valstī, kuras pilsonis ir bērns.

10. Konvencijas par bērna tiesībām 7. panta 1. punktā *inter alia* ir paredzēts, ka bērnu "reģistrē tūlīt pēc dzimšanas, un viņam kopš piedzimšanas brīža ir tiesības uz vārdu". Būtībā tā pati norma ir iekļauta arī Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām [10] 24. panta 2. punktā.

5 — Šis gadījums, šķiet, ir attiecināms uz pārējām dalībvalstīm. Tomēr Īrijai un Apvienotajai Karalistei nav īpašu noteikumu par tiesību aktu izvēli — praktiski šo valstu tiesības ir pietiekami elastīgas, lai atzītu vārdus, kas veidoti saskaņā ar jebkuru tiesību sistēmu.

6 — *ICCS* 1958. gada 4. septembra Konvencija Nr. 4 par personas uzvārdu un vārdu maiņu; 1980. gada 5. septembra Konvencija Nr. 19 par tiesību aktiem, kas piemērojami personas uzvārdu un vārdu piešķiršanas gadījumos; un 1982. gada 8. septembra Konvencija Nr. 21 par atšķirīgu uzvārdu apliecinājumiem.

7 — *ICCS* 2005. gada 16. septembra Konvencija Nr. 31 par personas uzvārdu savstarpēju atzīšanu.

8 — 1989. gada 20. novembrī ratificējušas visas dalībvalstis.

9 — OV 2000 C 364, 1. lpp. (pēdējo reizi publicēta OV 2007, C 303, 1. lpp.).

10 — 1966. gada 16. decembrī ratificējušas arī visas dalībvalstis.

Izskatāmajā lietā nozīmīgie valsts tiesību akti

11. Saskaņā ar Dānijas starptautisko privāttiesību normām jautājumus par personas uzvārda noteikšanu regulē tās valsts tiesību akti, kurā šī persona dzīvo (t.i., pastāvīgās dzīves vietas valsts), atbilstoši tam, kā tas ir definēts Dānijas tiesību aktos. Nosakot uzvārdu personai, kuras pastāvīgā dzīvesvieta ir Dānijā, ir piemērojami Dānijas tiesību akti.

12. Šīs lietas apstākļu rašanās laikā uzvārda noteikšanu Dānijā regulēja 1981. gada 29. aprīļa Likuma Nr. 193 1.–9. pants (*Lov om personnavne* — Likums par personvārdiem) [11].

13. Saskaņā ar šī likuma 1. pantu, ja vecāki izmanto vienu uzvārdu, bērnam tiek piešķirts šis uzvārds. Ja vecāki neizmanto vienu uzvārdu, var izvēlēties vienu no abiem vecāku uzvārdiem. Tomēr likuma 9. pants pieļāva administratīvā procesa ietvaros mainīt uzvārdu uz vienu, no abu vecāku uzvārdiem saliktu uzvārdu, kas savienoti ar defisi.

14. Alternatīvi (un visbiežāk), ja bērnam ir piešķirts viena vecāka uzvārds, tad otra vecāka uzvārdu var izmantot kā "otru priekšvārdu" (*mellemnavn*). Tādējādi šie divi uzvārdi faktiski tiek savienoti (neizmantojot defisi). Tomēr saskaņā ar 1981. gada likumu šādā gadījumā vienīgi otrais saliktā vārda (uzvārda) elements var tikt nodots nākamām paaudzēm.

15. Vācijā saskaņā ar *Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch* (Vācijas Civilkodeksa ievadlikums, turpmāk tekstā — "*EGBGB*") 10. panta 1. punktu personas uzvārdu piešķir saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kuras pilsonis ir šī persona. Saskaņā ar 10. panta 3. punktu bērna uzvārdu var noteikt, pamatojoties uz citas valsts tiesību aktiem vienīgi tad, ja viens no vecākiem (vai cita persona, kas piešķir vārdu) ir šīs valsts pilsonis. Tomēr Vācijas tiesību aktus var piemērot arī tad, ja neviens no vecākiem nav Vācijas pilsonis, bet vismaz viens no tiem dzīvo Vācijā.

16. Saskaņā ar *Bürgerliches Gesetzbuch* (Civilkodekss, turpmāk tekstā — "*BGB*") 1616. pantu, ja vecāki izmanto vienu uzvārdu [12], tad līdzīgi kā Dānijā bērnam tiek

11 — Kopš tā laika aizstāts ar 2005. gada 24. jūnija Likumu Nr. 524 (*Navnelov* — Likums par vārdiem), kas stājās spēkā 2006. gada 1. aprīlī un kurš pieļauj plašas izvēles iespējas.

12 — Saskaņā ar 1355. pantu tas var būt vienīgi uzvārds, kas pirms tam ir bijis vienam vai otram laulātajam, bet tas nevar būt abu uzvārdu savienojums.

piešķirts šis uzvārds. 1617. pantā ir noteikts:

“1) Ja vecākiem nav kopīga laulāto uzvārda un ja viņi bērnu audzina kopīgi, viņi, paziņojot par to civilstāvokļa aktu reģistrācijas nodaļā, par bērna uzvārdu tā dzimšanas brīdī nosaka vai nu mātes, vai tēva uzvārdu. [..] Šis vecāku izvēlētais uzvārds ir jāpiešķir arī viņu vēlāk dzimušajiem bērniem.

2) Ja vecāki mēneša laikā pēc bērna piedzimšanas nenosaka bērna uzvārdu, tad *Familiengericht* (Ģimenes tiesa) [13] tiesības uz uzvārda noteikšanu noteic vienam no vecākiem. 1. punktu piemēro *mutatis mutandis*. Tiesa var noteikt termiņu šo tiesību izpildei. Ja pēc šī termiņa beigām tiesības noteikt uzvārdu nav īstenotas, bērnam tiek dots tā vecāka uzvārds, kuram šīs tiesības tikušas piešķirtas.

3) Ja bērns nav dzimis valsts teritorijā, tiesa vienam no vecākiem tiesības uz šī bērna uzvārda noteikšanu saskaņā ar 2. punktu piešķir tikai tad, ja to pieprasa viens no vecākiem vai bērns vai ja bērna uzvārds ir jāreģistrē Vācijas civilstāvokļa aktu reģistrā vai Vācijā izdotā personu apliecinošā dokumentā.”

17. Tādējādi 1617. panta 1. punkts izslēdz abu vecāku uzvārdu savienošanas iespēju, lai veidotu jaunu saliktu vārdu. Tomēr tas neaizliedz nodot tālāk saliktu uzvārdu, kas jau piešķirts vienam vai otram no vecākiem [14].

Eiropas Kopienu tiesas judikatūra

18. Ar uzvārda noteikšanu saistītie jautājumi Kopienas tiesību kontekstā nerodas bieži. Tomēr šajā jomā iepriekš Tiesai ir uzdoti divi jautājumi lietās — *Konstantinidis* [15] un *García Avello* [16] —, kā arī iepriekšējais lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu pašreiz izskatāmajā lietā [17].

13 — Nosaukums, kas piešķirts *Amtsgericht* (Pirmās instances tiesa), kura izskata lietas par ģimenes tiesību jautājumiem.

14 — *Bundesverfassungsgericht* (Federālā konstitucionālā tiesa) ir nospriedusi, ka 1616. un 1617. pants nav antikonstitucionāls tiktāl, ciktāl tas aizliedz piešķirt bērniem saliktu uzvārdu, kas veidots no abu vecāku uzvārdiem (2002. gada 30. janvāra spriedums, 1 *BvL* 23/96, *BVerfGE* 104, 373. lpp.).

15 — 1993. gada 30. marta spriedums lietā C-168/91 (*Recueil*, I-1191. lpp.).

16 — Minēta šo secinājumu 3. zemsvītras piezīmē.

17 — 2006. gada 27. aprīļa spriedums lietā C-96/04 *Standesamt Stadt Niebüll* (Krājums, I-3561. lpp.), skat. šo secinājumu 21.–29. punktu.

19. Lietā *Konstantinidis* Tiesa atzina, ka nediskriminācijas princips pilsonības dēļ nepieļauj, ka Grieķijas pilsonim, kurš veic profesionālo darbību citā dalībvalstī, ir jāizmanto uzvārda transliterācija, ar ko tiek atveidota tā izruna, jo šo izmaiņu rezultātā rodas risks, ka potenciālie klienti viņu varētu sajaukt ar citu personu.

20. Lietā *Garcia Avello* tā uzskatīja, ka EKL 12. un 17. pants neatļauj Beļģijas iestādēm noraidīt lūgumu, ko iesniedz Beļģijā dzīvojošu nepilngadīgu bērnu vārdā, bet kuriem ir Beļģijas un Spānijas dubultpilsonība, par atļauju mainīt šo bērnu uzvārdu uz tādu uzvārdu, kādu tiem var piešķirt saskaņā ar Spānijas tiesībām un tradīcijām.

Fakti un tiesvedība

21. 1998. gadā Dānijā piedzima vecāku Dorotejas Paulas [*Dorothee Paul*] un Stefana Grunkina [*Stefan Grunkin*] bērns Leonards Matiass [*Leonhard Matthias*]. Gan bērnam, gan viņa vecākiem ir tikai Vācijas pilsonība (piedzimšana Dānijā automātiski nepiešķir Dānijas pilsonību). Lielāko daļu savas dzīves viņš galvenokārt dzīvoja Dānijā, kur sākumā kopā dzīvoja viņa vecāki. Dažus mēnešus 2001.–2002. gadā viņš dzīvoja kopā ar tiem Nībillē [*Niebüll*], Vācijā. Pēc tam viņš galvenokārt dzīvoja kopā ar savu māti Tenderē [*Tønder*], Dānijā, bet regulāri paliek pie tēva Nībillē, apmēram 20 km attālumā.

22. Leonarda Matiasa dzimšana sākotnēji tika reģistrēta Dānijā, piešķirot viņam uzvārdu "Pauls" un vārdu "Grunkin" kā otro priekšvārdu [*mellemnavn*]. Dažus mēnešus vēlāk pēc viņa vecāku lūguma uzvārds tika mainīts uz uzvārdu "Grunkins-Pauls [*Grunkin-Paul*]", pamatojoties uz administratīvo izziņu (*navnebevis*), un tika izdota dzimšanas apliecība, kurā bija norādīts šis uzvārds [18]. Tas bija iespējams tādēļ, ka atbilstoši Dānijas starptautiskajām privāttiesībām viņa dzīvesvieta bija Dānijā un tādēļ viņa uzvārda noteikšanai bija piemērojami Dānijas materiālo tiesību akti.

23. Vecāki arī Vācijas iestādēs Nībillē vēlas reģistrēt bērnu ar uzvārdu "Grunkins-Pauls", kas viņam ir piešķirts Dānijā. Atbilstoši iepriekš minētajiem Vācijas tiesību aktiem [19] šīs iestādes atteicās atzīt šo uzvārdu, uzstājot, ka ir jāizvēlas vai nu uzvārds "Grunkins", vai arī "Pauls".

18 — Kā to norāda Stefans Grunkins, vecāki jau sākotnēji kā Leonarda Matiasa uzvārdu bija noteikuši "Grunkins-Pauls" un izmaiņas tika veiktas, lai viņa dzimšanas apliecība atbilstu šim noteiktajam uzvārdam. Lai arī kāda ir konkrētā nostāja, tomēr par sākotnējo punktu ir jāuzskata fakts, ka iespēja noteikt uzvārdu "Grunkins-Pauls" bija viena no tām, kas vecākiem radās saskaņā ar Dānijas tiesību aktiem.

19 — 15.–16. punkts.

24. Vecāki šo atteikumu apstrīdēja Vācijas tiesā, bet 2003. gadā pēdējā tiesu instance viņu prasību noraidīja.

25. Tad atbilstoši *BGB* 1617. panta 2. punktam kompetentā *Standesamt* (Civilstāvokļa aktu reģistrācijas nodaļa) cēla prasību *Amtsgericht Niebüll*. Šai tiesai kā *Familiengericht* ir jānosaka viens no vecākiem, kurš būs tiesīgs izvēlēties bērnam uzvārdu vai kura uzvārds bērnam tiks piešķirts, ja šīs izvēles tiesības netiks izmantotas.

26. Tomēr šī tiesa šaubās, vai, ņemot vērā EKL 12. un 18. pantu, *EGBGB* 10. panta norma par tiesību aktu izvēli ir tiesiska tiktāl, ciktāl uzvārdu noteikšana tiek saistīta tikai ar pilsonību. Tā attiecīgi lūdz Eiropas Kopienu tiesu sniegt EK līguma interpretāciju par *EGBGB* 10. panta saderīgumu ar EK līgumu [20].

27. Procesā Tiesā radās šaubas par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību saistībā ar to, ka iesniedzējtiesa šķita darbojamies drīzāk administratīvās, nevis tiesu iestādes statusā.

28. Ģenerāladvokāts Džeikobss savos 2005. gada 30. jūnija secinājumos apstiprināja šīs šaubas, taču uzskatīja, ka Tiesai tomēr būtu jāatbild uz uzdoto jautājumu [21]. Viņš pauda viedokli, ka šis gadījums ietilpst Kopienu tiesību piemērošanas jomā un, lai arī nepastāv diskriminācija pilsonības dēļ, tomēr "prasība reģistrēt atšķirīgus uzvārdus saskaņā ar dažādu dalībvalstu likumiem absolūti nav saderīga ar Eiropas Savienības pilsoņa statusu [..]" [22].

29. Tiesa 2006. gada 27. aprīļa spriedumā nosprieda, ka tās kompetencē nav atbildēt uz uzdoto jautājumu, jo iesniedzējtiesu nevar uzskatīt par tādu, kas īsteno tiesas funkcijas.

30. Vecāki 2006. gada 30. aprīlī atkārtoti iesniedza *Standesamt* pieteikumu par viņu bērna reģistrāciju ar uzvārdu "Grunkins-Pauls", jo tas ir uzvārds, ar kādu viņš ir reģistrēts Dānijā. *Standesamt* vēlreiz atteica reģistrāciju, jo tā nav iespējama saskaņā ar Vācijas tiesību aktiem.

31. Saskaņā ar Vācijas procesuālajām normām vecāku sūdzību izskata cita *Amtsgericht*, proti, *Amtsgericht Flensburg*. Šī tiesa norāda, ka saskaņā ar Vācijas tiesību aktiem ir

20 — Iepriekš šo secinājumu 17. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā C-96/04.

21 — Secinājumu 30.–44. punkts.

22 — 45.–56. punkts.

aizliegts uzdot reģistrācijas nodaļai reģistrēt saliktu uzvārdu, bet tai ir līdzīgas šaubas tām šaubām, kādas bija radušās *Amtsgericht Niebüll*.

32. Tādējādi tā lūdz sniegt prejudiciālu nolēmumu par šādu jautājumu:

"Vai, ņemot vērā EKL 12. pantā paredzēto diskriminācijas aizlieguma principu un EKL 18. pantā garantēto ikviena Savienības pilsoņa pārvietošanās brīvību, *EGBGB* 10. pantā ietvertā kolīziju norma ir spēkā esoša, ja tajā noteikumi par personas uzvārdu lietošanu tiek piesaistīti tikai pilsonībai?"

33. Rakstveida apsvērumus iesniedza Stefans Grunkins, Beļģijas, Francijas, Vācijas, Grieķijas, Lietuvas, Nīderlandes, Polijas un Spānijas valdības un Komisija. Vācijas, Grieķijas, Lietuvas un Spānijas valdības un Komisija tika pārstāvētas tiesas sēdē.

Pieņemamība

34. Šī lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamība formāli nav apstrīdēta, lai gan Beļģijas valdība šaubās par to, a) vai iesniedzējtiesas kompetencē ir uzdot reģistrēt saliktu uzvārdu, it īpaši tādēļ, ka iepriekšējā tiesvedībā tika pieņemts galīgs lēmums, un b) vai pēc būtības šī patiešām ir tiesvedība.

35. Tomēr šādas šaubas nav radušās Vācijas valdībai, kas detalizētāk skaidro, kādēļ saskaņā ar Vācijas tiesību aktiem tiesvedība pamata lietā ir gan pieņemama, gan patiešām ietver strīdu. Būtībā Leonarda Matiasa vecāki ir uzsākuši tiesvedību (ko neaizliedz darīt iepriekšējā tiesvedībā 2003. gadā pieņemtais galīgais lēmums) pret civilstāvokļa aktu reģistrācijas nodaļu, lūdzot izdot rīkojumu reģistrēt bērna uzvārdu kā "Grunkins-Pauls". Lai noteiktu, vai šāds rīkojums var tikt pieņemts — šajā kontekstā tā nepārprotami pilda tiesas pienākumus —, iesniedzējtiesai ir nepieciešams prejudiciāls nolēmums par EK līguma interpretāciju.

36. Ja tas tā ir, manuprāt, Tiesai nav vēl sīkāk jāizvērtē šī lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamība.

Būtība

Ievada apsvērumi

37. Starptautiskās privātās tiesības, lai ko rosinātu domāt to nosaukums, nav starptautisko tiesību sastāvdaļa. Tās ir katras valsts tiesību sistēmas nozare. Tās nodrošina mehānismu vai, precīzāk sakot, vairākus savienotus mehānismus, lai konstatētu, vai tiesiskās situācijas vai attiecības ir saistītas ar vairāk nekā vienu tiesību sistēmu, kurām tiesām vai citām iestādēm ir jurisdikcija, kuras materiālo tiesību normas ir piemērojamas un kādi nosacījumi un iedarbība ir jāparedz pieņemtajos lēmumos vai izpildītajos juridiskajos aktos saskaņā ar citu tiesību sistēmu.

38. Katras tiesību sistēmas mehānismi noteikti mijiedarbojas ar citas tiesību sistēmas mehānismiem tādēļ, ka attiecīgie gadījumi vai attiecības pēc būtības ir starpjurisdikciju jautājums. Dažreiz šie mehānismi darbojas saskaņoti, dažreiz konfliktē. Ja tie darbojas saskaņoti (kas ir vēlams), tas, iespējams, ir tādēļ, ka attiecīgajās tiesību sistēmās jau sākotnēji ir saderīgas normas, tas var būt tādēļ, ka nolūkā panākt saderību ir kopīgi strādāts tādu organizāciju ietvaros kā *ICCS* vai Hāgas Starptautisko privāttiesību konference [23], vai (Eiropas Savienības ietvaros) tas var būt tādēļ, ka saderību nodrošina Kopienu tiesību akti. Tomēr ir daudzas jomas, kurās saderība vai harmonizācija ir nepilnīga.

39. Kopējā aina tādējādi ir sarežģītu mehānismu sarežģīts izkārtojums, kas mijiedarbojas komplicēti, bet ne vienmēr saskaņoti. Jebkuras korekcijas vienā no mehānismiem var plašā spektrā ietekmēt šo mijiedarbību. Izmaiņas vienas tiesību sistēmas starptautisko privāttiesību normās attiecībā uz vārdu noteikšanu var ietekmēt ne tikai veidu, kādā šīs normas mijiedarbojas ar līdzvērtīgām citas tiesību sistēmas normām, bet var ietekmēt arī šīs pašas sistēmas starptautisko privāttiesību normu darbību attiecībā uz saistītām personas civilstāvokļa vai ģimenes tiesību jomām (ar izrietošām izmaiņām šo normu un sistēmu mijiedarbībā) vai arī var ietekmēt šīs valsts attiecīgās materiālo tiesību normas.

40. Tādējādi nedaudz pārsteidz tas, ka lielākā daļa dalībvalstu, iesniedzot apsvērumus šajā lietā, ir lūgušas neapskatīt attiecīgo Vācijas tiesību normu par tiesību aktu izvēli. Turklāt daži doktrīnas pārstāvji un ģenerāladvokāts Džeikobss secinājumos lietā *Standesamt Stadt Niebüll* ir kritizējuši Tiesas spriedumu

23 — Visas dalībvalstis un pati Eiropas Kopiena (skat. Padomes 2006. gada 5. oktobra lēmumu Nr. 2006/719/EK, OV 2006, L 297, 1. lpp.) ir tās locekles.

lietā *García Avello* par konstatēto kļūdu, kas pieļauta, neizvērtējot izvēlētās pieejas sekas [24].

41. Tā nepārprotami ir joma, kurā Tiesai ir jārīkojas piesardzīgi un uzmanīgi. Bet tas nenozīmē, ka tādēļ vien, ka tai jārīkojas piesardzīgi, tai jāatturas no rīcības vispār.

42. Kā to ir norādījušas vairākas dalībvalstis, šī joma ir viena no tām, kuras regulējumu var noteikt Kopiena — tāpat kā, pamatojoties uz EKL 61. panta c) punktu un 67. panta 1. punktu, tā jau ir regulējusi jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību [25] — un paredz regulēt piemērojamās tiesības laulības lietās [26].

43. Šādā gadījumā vēl jo vairāk patiesi ir tas, ko Tiesa nosprieda lietā *García Avello* [27], "lai arī atbilstoši pašreizējai Kopienu tiesību situācijai normas, kas regulē personu uzvārdus, atrodas dalībvalstu kompetencē, tomēr tām, īstenojot savu kompetenci, ir jānodrošina atbilstība Kopienu tiesībām [..], it īpaši Līguma noteikumiem par ikviena Savienības pilsoņa tiesībām brīvi pārvietoties un dzīvot dalībvalstu teritorijā".

44. Attiecīgi Tiesa nevar izvairīties no sava pienākuma sniegt interpretāciju par Kopienu tiesībām tādējādi, lai palīdzētu tādām valsts tiesām kā šajā lietā *Amtsgericht Flensburg*, kuras uzdevums ir izlemt, vai konkrētās valsts tiesību normas ir saderīgas ar šīm tiesībām.

24 — Skat., piemēram, Mathias Audit komentārus par spriedumu lietā *García Avello*, *Recueil Dalloz* 2004, 1476. lpp., 20. punkts, un Thomas Ackermann komentārus, *Common Market Law Review*, 2007, 141. lpp., īpaši 153. lpp., un Dieter Henrich komentārus par secinājumiem lietā *Standesamt Stadt Niebüll*, *Praxis des internationalen Privat- und Verfahrensrechts*, 2005, 422. lpp.

25 — Šobrīd Padomes 2003. gada 27. novembra Regula (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu (OV 2003, L 338, 1. lpp.).

26 — Komisijas priekšlikums (2006. gada 17. jūlijs, COM(2006) 399, galīgā redakcija) Padomes regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 2201/2003 attiecībā uz jurisdikciju laulības lietās un ievieš noteikumus par šajās lietās piemērojamām tiesībām. Paskaidrojumu rakstā norādīts, ka "līdz ar pieaugošo pilsoņu mobilitāti Eiropas Savienībā palielinās tādu laulāto pāru skaits, kur laulātās puses ir dažādu valstu pilsoņi vai laulātie dzīvo dažādās dalībvalstīs, vai laulātie dzīvo dalībvalstī, nevienam no abiem neesot vai tikai vienam esot šīs dalībvalsts pilsonim" — precīzs konteksts, kādā ir radušies šīs lietas apstākļi.

27 — 25. punkts.

45. Neapšaubāmi ir tiesa, ka šis jautājums būtu vienkāršāks, ja Kopienu tiesību akti būtu bijuši pieņemti ar mērķi regulēt šādus gadījumus (vai ja visas dalībvalstis būt *ICCS* dalībnieces un būtu ratificējušas visas tās konvencijas). Normatīvo aktu vai konvencijas pieņemšana būtu piemērotāks risinājums šai jomai. Diskusijas, kas notiek pirms Kopienu tiesību aktu vai daudzpusēja nolīguma pieņemšanas, noteikti ir garākas, nopietnākas un visaptverošākas nekā tās, kuras jebkad var panākt Tiesā prejudiciālā nolēmuma procedūrā. Un, ņemot vērā pieaugošo pilsoņu mobilitāti Eiropas Savienībā, kas nav tikai vienots tirgus, bet ir arī vienota brīvības, drošības un tiesiskuma telpa, ir skaidrs, ka aizvien biežāk var rasties (un, iespējams, radīsies) interešu konflikti attiecībā uz personu vārdu noteikšanu un lietošanu, ja vien un kamēr netiks rasts kāds piemērots risinājums. Šādam risinājumam ir jābūt pilnībā un sistemātiski pārdomātam, pievēršot pietiekamu uzmanību visu iesaistīto tiesību sistēmu ietekmei.

46. Bet šāds risinājums vēl nav rasts. Vajadzības gadījumā Tiesai ir jāinterpretē esošie Kopienu tiesību akti par pilsoņu tiesībām brīvi pārvietoties un dzīvot dalībvalstu teritorijā, nediskriminējot pilsonības dēļ. Tiesai tas ir jādara, ņemot vērā īpašo gadījumu, kas radies tiesvedībā pamata lietā. Tai ir jācenšas nevajadzīgi neaizskart dalībvalstu kompetenci starptautisko privāttiesību jautājumos. Tajā pat laikā tai nav jāpārveido vai jāvājina Savienības pilsonības jēdziens — "dalībvalstu pilsoņu pamatstatuss" [28] — vai jāatņem tiesībām, kas izriet no šī statusa, to patiesā jēga.

47. Manuprāt, jautājums, kurš jāizlemj, lai valsts tiesa varētu pieņemt lēmumu tās izskatāmajā lietā, ir šaurāks, nekā šķiet pirmajā brīdī.

48. Pirmkārt, pati par sevi netiek apstrīdēta Vācijas materiālo tiesību norma, saskaņā ar kuru bērna uzvārdam ir jābūt tādam, kāds ir vienam no vecākiem, bez iespējas savienot abu vecāku vārdus. Neviena no Kopienu materiālajām tiesību normām nav piemērojama šajā jomā (kā arī nešķiet, ka būtu kāds tiesisks pamats pieņemt šādas normas), un nešķiet, ka ar kādu no valsts tiesību normām, kuras paredz vai aizliedz konkrētu vārda formu, varētu pašas par sevi tikt pārkāptas pilsoņu tiesības netikt diskriminētiem un tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties. Šāds jautājums var rasties tikai tad, ja šādas normas attiecībā uz konkrēto personu konfliktē ar citas dalībvalsts tiesību normām.

28 — 2001. gada 20. septembra spriedums lietā C-184/99 *Grzelczyk* (*Recueil*, I-6193. lpp., 31. punkts). Kopš tā laika šis formulējums ir ticis lietots vairākkārt, pēdējo reizi — 2007. gada 11. decembra spriedumā lietā C-291/05 *Eind* (Krājums, I-10719. lpp., 32. punkts).

49. Otrkārt, lai arī valsts tiesas jautājums ir formulēts saistībā ar *EGBGB* 10. pantā ietvertās normas par tiesību aktu izvēli saderību ar Kopienu tiesībām, manuprāt, nav jāizvērtē šīs normas spēkā esamība kopumā, bet gan tikai tās iedarbības spēkā esamība kopsakarā ar *BGB* 1617. pantu, kas aizliedz reģistrēt uzvārdu, kurš likumīgi veidots un jau reģistrēts Dānijā.

50. Līdz ar to Tiesai iesniegtie dažu dalībvalstu apsvērumi, kuros atšķirīgā apjomā apgalvots, ka pilsonības faktors kā saistošais faktors attiecībā uz civilstāvokļa jautājumiem ir pārāks par pastāvīgās dzīves vietas faktoru (jo tas ir stabilāks un, nepārprotami, pārbaudāms kritērijs), manuprāt, nav tieši attiecināmi, tomēr tie var būt gan pamatoti, gan nepamatoti. Tiesai nebūtu jāizvēlas un tai nav jāizvēlas viens no šiem diviem kritērijiem — tāpat kā spriedumā lietā *García Avello* tā nelēma par izvēli starp Beļģijas un Spānijas tiesību nomām par bērnam piešķiramā uzvārda noteikšanu [29]. Tās īpašā loma šajā lietā drīzāk ir izvērtēt vārda neatzīšanu saistībā ar Kopienu tiesību standartiem.

51. Visbeidzot, manuprāt, ir būtiski, ka galvenā tiesvedība attiecas uz gadījumu, kad uzvārds tika noteikts un reģistrēts dzimšanas brīdī saskaņā ar piemērojamiem Dānijas tiesību aktiem un neilgu laiku pēc dzimšanas mainīts un reģistrēts saskaņā ar tiem pašiem piemērojamiem tiesību aktiem, *pirms* tika iesniegts pieteikums par tā reģistrēšanu Vācijas iestādēs. Tādējādi tas nav gadījums, kad pastāvīgās dzīves vietas valstī ir mainīts vārds, kas noteikts saskaņā ar pilsonības dalībvalsts tiesību aktiem. Fakts, ka sākotnēji reģistrētais uzvārds bija *saderīgs ar* Vācijas tiesību normām, bet mainītais uzvārds tāds nebija, nenozīmē, ka pirmais uzvārds bija veidots saskaņā ar šīm normām. Abi uzvārdi bija veidoti, ievērojot Dānijas tiesību normas, un Leonarda Matiasa vecākiem, kamēr tie pastāvīgi dzīvoja Dānijā, bija tiesības izmantot jebkuru no iespējām, ko paredzēja Dānijas tiesību normas. Tas, ko viņi šobrīd lūdz, ir nevis bērna, kuram vēl nav piešķirts uzvārds, reģistrācija, bet gan vārda, kurš jau dots bērnam saskaņā ar viņa dzimšanas un pastāvīgās dzīves vietas valsts tiesību aktiem, transkripciju Vācijas reģistros. Un, lai arī saskaņā ar Konvencijas par bērna tiesībām 7. panta 1. punktu Leonarda Matiasa vārds bija jāreģistrē uzreiz pēc viņa dzimšanas Dānijā, no *BGB* 1617. panta 3. punkta, šķiet, ir skaidrs, ka nepastāv prasība automātiski ierakstīt viņa vārdu Vācijas reģistrācijas vai personas identifikācijas dokumentos.

52. Es tādējādi izvērtēšu šo lietu no šī šaurākā aspekta, aplūkojot, pirmkārt, vai gadījums iekļaujas Kopienu tiesību piemērošanas jomā; otrkārt, vai tas ir saistīts ar jebkādu diskrimināciju pilsonības dēļ vai tiesību uz brīvu pārvietošanos un uzturēšanos

29 — Jānorāda, ka tā sprieduma 42. punktā pauda viedokli par divu tiesību sistēmu *raison d'être* un veidu, kādā katra no tām, šķiet, ir pieņēmusi šo *raison d'être*, bet tā neizdarīja secinājumus par to relatīvajiem ieguvumiem.

aizskārumu; un, treškārt, vai šāda diskriminācija vai aizskārums, ja pastāv, ir pamatoti.

Kopienu tiesību piemērojamība

53. Ģenerāladvokāts Džeikobss savos secinājumos lietā *Standesamt Stadt Niebüll* [30] norādīja uz Tiesas konstatējumu spriedumā lietā *García Avello* par to, ka saikne ar Kopienu tiesībām pastāv attiecībā uz konkrētajiem bērniem, "kas ir vienas dalībvalsts pilsoņi, kas likumīgi dzīvo citas dalībvalsts teritorijā" [31], un uzskatīja, ka šis apsvērums ir jāpiemēro arī Leonarda Matiasa lietā.

54. Viņš atsaucās arī uz konstatējumu spriedumā lietā Zhu un *Chen* [32] par to, ka dalībvalsts pilsoņa situācija tikai tāpēc, ka tas ir dzimis citā dalībvalstī un nav izmantojis tiesības uz brīvu pārvietošanos, nav pielīdzināma situācijai tikai valsts iekšienē, tādējādi liedzot šim pilsonim gūt labumu no Kopienu tiesību normām personu brīvas pārvietošanās un uzturēšanās jomā. Tiesa šajā lietā gāja vēl tālāk [33] un konkretizēja, ka mazgadīgs bērns var izmantot šajās normās noteiktās tiesības pirms nepieciešamā vecuma sasniegšanas, lai pats īstenotu minētās tiesības.

30 — 48. un 49. punkts.
31 — Sprieduma 27. punkts.
32 — 2004. gada 19. oktobra spriedums lietā C-200/02 (Krājums, I-9925. lpp., 19. punkts).
33 — 20. punkts.

55. Manuprāt, lietas apstākļi tiesvedībā pamata lietā iekļaujas Kopienu tiesību piemērošanas jomā, balstoties uz analoģisku un pat stingrāku pamatojumu.

56. Pirmkārt, Leonards Matiass ir dzimis un pastāvīgi uzturas vienā dalībvalstī, lai gan ir citas dalībvalsts pilsonis.

57. Otrkārt, kā Savienības pilsonim Leonardam Matiasam ir brīvas pārvietošanās un uzturēšanās tiesības saskaņā ar Kopienu tiesību aktiem. Turklāt pretēji bērniem lietā *García Avello* vai lietā *Zhu* un *Chen* viņš šīs tiesības ir izmantojis un turpina izmantot, secīgi dzīvojot divās attiecīgajās dalībvalstīs un atkārtoti pārvietojoties starp tām — kā viņu piespiež rīkoties situācija ģimenē, ko viņš nevar kontrolēt.

58. Treškārt, šādi rīkojoties, viņš saskaras ar kolīziju starp tiesību normu, kas viņam ir saistoša saskaņā ar vienas dalībvalsts tiesību aktiem, un ar izvēles iespēju, ko viņa vārdā vecāki likumīgi izmantojuši saskaņā ar otras dalībvalsts tiesību aktiem.

59. Šāds gadījums nepārprotami iekļaujas — gan no *ratione personae*, gan no *ratione materiae* viedokļa — Kopienu tiesību piemērošanas jomā kā tiesību normas, kas regulē pilsoņa brīvas pārvietošanās tiesību izmantošanu un tā tiesības netikt diskriminētam.

Vai pastāv diskriminācija?

60. Ģenerāladvokāts Džeikobss savos secinājumos lietā *Standesamt Stadt Niebüll* [34] norādīja, ka saskaņā ar apstrīdēto normu attiecībā uz visām personām, kuras ir tikai Vācijas pilsoņi, piemēro vienādus noteikumus un ka visām personām, kuras (vai kuru vecāki) ir vairāku valstu pilsoņi, piemēro atšķirīgus noteikumus, bet, nediskriminējot viņus pilsonības dēļ.

61. Neviens no lietas dalībniekiem, kuri pašreizējā tiesvedībā iesnieguši apsvērumus, nav apstrīdējuši šo apgalvojumu. Arī es to neapstrīdu.

62. Ir skaidrs, ka *EGBGB* 10. pantā ir ietvertas *atšķirības* starp personām, pamatojoties uz to pilsonību, bet šādas atšķirības ir neizbēgamas gadījumos, kad pilsonība kalpo par piesaisti attiecīgajai tiesiskajai situācijai. Savukārt tā *nediskriminē* pilsonības dēļ. Šādas diskriminācijas aizlieguma mērķis ir nevis novērst atšķirības, kas neizbēgami izriet no piederības vienas, nevis otras dalībvalsts pilsonībai (kas nepārprotami izriet no EKL 17. panta 1. punkta otrā teikuma), bet gan aizliegt *turpmāku* atšķirīgu attieksmi, kas pamatojas uz pilsonību un kuras rezultātā rodas *kaitējums* Savienības pilsonim.

63. Saskaņā ar Vācijas tiesību normām jebkuram Savienības pilsonim, kuram ir tikai vienas valsts pilsonība, piemēro viņa vai viņas pilsonības valsts tiesību aktus, turpretim visiem tiem, kuri ir vairāku valstu pilsoņi, piemēro (kā tas arī noteikts spriedumā lietā *García Avello* [35]) atšķirīgus noteikumus nekā tiem, kuri ir tikai vienas valsts pilsoņi, bet vēl joprojām saskaņā ar viņu pilsonības valsts tiesību aktiem. Turklāt Vācijas materiālo tiesību normas var tikt piemērotas jebkurai Vācijā pastāvīgi dzīvojošai personai, kurai ir jebkādas valsts pilsonība un kura to vēlas,

34 — 53. punkts.

35 — 32.–35. punkts.

tādējādi citu dalībvalstu pilsoņiem, kuri pastāvīgi dzīvo Vācijā, netiek liegtas priekšrocības, kas pieejamas Vācijas pilsoņiem.

64. Tomēr diskriminācijas aizliegums — vienlīdzīgas attieksmes princips — Kopienu tiesībās neaprobežojas tikai ar pilsonības jautājumiem. Kā vispārēja prasība ir skaidri noteikts, ka līdzīgās situācijas nevar būt atšķirīga attieksme un dažādās situācijas savukārt nevar būt vienāda attieksme, ja vien tādai pieejai nav objektīva pamatojuma [36].

65. Lai arī apstrīdētajā normā skaidri noteikti vienādi noteikumi visiem gadījumiem, kad personas piesaistes faktors tiesību sistēmai ir pilsonība, šajā normā šī vienlīdzīgā attieksme netiek attiecināta uz gadījumiem, kad piesaistes faktors ir pastāvīgā dzīves vieta. Kopienā pastāvošajās tiesību sistēmās dažādos veidos tiek izmantots viens vai otrs kritērijs [37]. Tādējādi var jautāt, vai vienlīdzīgas attieksmes princips nenosaka, ka vienāda nozīme jāpiešķir Dānijas tiesību aktos izmantotajam pastāvīgās dzīves vietas kritērijam un Vācijas tiesību aktos izmantotajam pilsonības kritērijam.

66. Manuprāt, atbildei ir jābūt tādai, ka ir jāpiešķir vienāda nozīme. Ja tiktu atbildēts citādi, tiktu pausts viedoklis, ka viens no kritērijiem ir "labāks" un tam jāpiešķir lielāka nozīme. Tas ir Kopienu likumdevēja uzdevums, ja tas to uzņemsies, nevis Tiesas uzdevums. Kamēr pastāv vienots noteikums, dalībvalstu kompetencē ir izlemt, kuru piesaistes faktoru tās izmantos, nosakot piemērojamos tiesību aktus attiecībā uz personu vārdiem, ja vien to rīcība, īstenojot šo kompetenci, atbilst Kopienu tiesībām.

67. Vienīgi ar faktu, ka par piesaistes faktoru ir izvēlēta pilsonība, nevis pastāvīgā dzīves vieta (vai *vice versa*), pašu par sevi netiek pārkāpta Kopienu tiesībās noteiktā prasība par vienlīdzīgu attieksmi, taču ar atteikšanos atzīt pasākumu, kas ir atļauti saskaņā ar citu tiesību sistēmu, kurā izmantots cits piesaistes faktors, sekas, šķiet, tiek pārkāpta šī prasība.

68. Kā piemēru var minēt faktu, ka, ja Leonards Matiass būtu dzimis nevis Dānijā,

36 — Skat. spriedumu lietā *García Avello*, 31. punkts un tajā minētā judikatūra. Tiesa ir tikusi kritizēta (skat. Ackermann, minēts šo secinājumu 24. zemsvītras piezīmē, 149. lpp.) par to, ka tā spriedumā lietā *García Avello* ir apvienojusi vispārējo "Aristoteļa" vienlidzīgas attieksmes jēdzienu ar īpašo EKL 12. pantā iekļauto diskriminācijas pilsonības dēļ aizliegumu. Lai arī kāds būtu šīs kritikas pamatojums, es vispārējo principu aplūkošu kā atsevišķu jautājumu.

37 — Patiešām Regula Nr. 2201/2003 (minēta šo secinājumu 25. zemsvītras piezīmē, 3. punkts), nosakot jurisdikciju saistībā ar laulības izbeigšanu, atļauj izvēlēties starp diviem kritērijiem, un Komisijas priekšlikumos tās grozījumiem (minēti šo secinājumu 26. zemsvītras piezīmē, piedāvātais jaunais 20.a pants) pieļautas izvēles iespējas, nosakot piemērojamos tiesību aktus.

bet dalībvalstī, kurā piemēro (stingrā formā) *jus soli* [38], viņš būtu varējis iegūt šīs dalībvalsts pilsonību un viņa vārds, kas noteikts atbilstoši šīs valsts tiesību aktiem, tiktu atzīts saskaņā ar Vācijas tiesību aktiem. Tādējādi Vācijas pilsoņiem, kuri dzimuši citā dalībvalstī un kuru reģistrētie vārdi veidoti saskaņā ar šīs valsts kā viņu pastāvīgās dzīves vietas valsts tiesību aktiem, piemēro atšķirīgus noteikumus atkarībā no tā, vai šī valsts arī atļauj viņiem iegūt tās pilsonību, — jautājums, kurš ne vienmēr ir saistīts ar kritēriju, ko tā izmanto, nosakot piemērojamos tiesību aktus attiecībā uz vārdiem.

69. Tādējādi, ja, piemērojot dalībvalsts normu par tiesību aktu izvēli, sistemātiski tiek atteikts atzīt uzvārdu, kas šīs dalībvalsts pilsonim piešķirts saskaņā ar viņa dzimšanas un pastāvīgās dzīves vietas dalībvalsts tiesību aktiem, kas ir piemērojami atbilstoši pirmās minētās valsts normām par tiesību aktu izvēli, tad šādi atteikumi nerada diskrimināciju pilsonības dēļ, kas ir aizliegta saskaņā ar EKL 12. pantu. Tomēr, manuprāt, tas ir pretrunā vispārējam vienlīdzīgas attieksmes principam. Šis princips paredz, ka situācijā, kas nav tikai dalībvalsts iekšējā situācija, bet ir saistīta ar EK līgumā garantēto tiesību izmantošanu, piesaiste citas dalībvalsts tiesību aktiem nedrīkst tikt izmantota atšķirīgi atkarībā no tā, vai šī piesaiste (saskaņā ar šīs otras dalībvalsts tiesību aktiem) pamatojas uz pilsonību vai pastāvīgo dzīves vietu.

38 — Piemēram, Īrija — skat. spriedumu lietā *Zhu* un *Chen*, 9. punkts.

70. Cits vispārējā principa pārkāpums varētu tikt saskatīts faktā, ka Vācijas tiesību normas dažādās situācijās paredz *vienādu* attieksmi attiecībā uz Vācijas pilsoņiem, kuru vārds nav bijis iepriekš reģistrēts citā dalībvalstī, no vienas puses, un attiecībā uz tiem, kuru vārds ir bijis tādā veidā reģistrēts, no otras puses.

71. Tomēr attiecībā uz diskriminācijas pilsonības dēļ aizliegumu vienlīdzīgas attieksmes princips vienkārši neaizliedz visas atšķirības neatkarīgi no apstākļiem. Tādējādi, šķiet, jānoskaidro, vai ir pārkāptas Leonarda Matiasa brīvas pārvietošanās un uzturēšanās tiesības.

Vai ir pārkāptas brīvas pārvietošanās un/vai uzturēšanās tiesības?

72. Spriedumā lietā *García Avello* Tiesa nosprieda, ka "uzvārdu atšķirības attiecīgajām personām gan profesionālā, gan privātā jomā var radīt būtiskas neērtības, kas rodas tostarp sakarā ar grūtībām izmantot savā labā vienā dalībvalstī, kuras pilsoņi tie ir, tiesiskās sekas,

ko rada diplomi vai dokumenti, kuros norādīts uzvārds, kas atzīts citā dalībvalstī, kuras pilsoņi tie arī ir" [39].

73. Šādas neērtības nekādā veidā nemazina fakts, ka personai ir tikai vienas attiecīgās dalībvalsts pilsonība. Tās praksē rodas nevis no tā, ka personai ir vairāk nekā viena pilsonība, bet no fakta, ka tā pārvietojas kā Savienības pilsonis starp dalībvalstīm un secīgi dzīvo, mācās, strādā, pieprasa pabalstus, kārto administratīvās formalitātes, atver bankās norēķinu kontus un veic daudzas citas ikdienas darbības katrā no šīm valstīm.

74. Šīs praktiskās grūtības saskaņā ar ģenerāladvokāta Džeikobsa viedokli, kas pausts viņa secinājumos lietā *Standesamt Stadt Niebüll*, "acīmredzami traucē [Leonardam Matiasam] kā pilsonim izmantot tiesības brīvi pārvietoties un dzīvot dalībvalstīs" [40]. Es tam piekrītu.

75. Tomēr vairākas dalībvalstis ir apgalvojušas, ka attiecīgajā normā par tiesību aktu izvēli vai tās piemērošanā attiecībā uz šo gadījumu nav nekā tāda, kam būtu raksturīgi traucēt vai padarīt mazāk pievilcīgu brīvas pārvietošanās vai uzturēšanās tiesību izmantošanu [41]. Leonarda Matiasa vecākiem bija visas iespējas izvēlēties Dānijā tādu uzvārdu, kas pilnībā būtu saderīgs ar Vācijas tiesību aktiem, un šāds uzvārds patiesi arī būtu bijis piešķirts bērnam, ja viņi apzināti nebūtu izvēlējušies citādāku. Vecākus no pārcelšanās uz citu dalībvalsti neattur fakts, ka viņi zina, ka attiecībā uz viņiem tiks piemēroti tādi paši noteikumi kā tad, ja viņi nebūtu izmantojuši tiesības šādi rīkoties.

76. Šāds pamatojums pats par sevi nevar būt kļūdains — un, iespējams, ir taisnība, ka nav nevienas dalībvalsts, kurā Leonarda Matiasa vārds, ja viņš būtu dzimis šajā valstī, būtu ticis reģistrēts veidā, kas nav saderīgs ar Vācijas materiālo tiesību normām.

77. Tomēr man šķiet, ka šim argumenta nav jēgas. Jautājums ir nevis par to, vai *vecāki* var tikt atturēti no brīvas pārvietošanās vai uzturēšanās tiesību izmantošanas vai arī traucēti šo tiesību izmantošanā, pamatojoties uz jebkurām tiesību normām, kuras varētu tikt piemērotas, nosakot viņu bērna, dzimuša vai nedzimuša, uzvārdu. Jautājums ir par to, vai *bērns*, kura dzimšana ir likumīgi reģistrēta

39 — Sprieduma 36. punkts.

40 — Secinājumu 54. punkts.

41 — Pēc analoģijas skat., piemēram, 1993. gada 31. marta spriedumu lietā C-19/92 *Kraus* (*Recueil*, I-1663. lpp., 32. punkts) vai 2003. gada 9. septembra spriedumu lietā C-285/01 *Burbaud* (*Recueil*, I-8219. lpp., 95. punkts).

ar attiecīgo vārdu saskaņā ar viņa dzimšanas vietas dalībvalsts tiesību aktiem, — un kurš pats nav izdarījis nekādu izvēli saistībā ar šo reģistrāciju — izjūt neērtības vai grūtības brīdī, kad viņš pats kā Savienības pilsonis izmanto *savas tiesības* [42], bet viņa pilsonības valsts atsakās atzīt šādi reģistrētu vārdu.

78. Atbildei ir jābūt apstiprinošai. Kā minimums pastāvēs pretrunas starp viņa dzimšanas apliecību un viņa ceļošanas dokumentiem. Kādam, kurš līdzīgi kā Leonards Matiass principā turpina dzīvot savas dzimšanas dalībvalstī, tajā pat laikā uzturot ciešu saikni ar pilsonības dalībvalsti, problēmas noteikti palielināsies. Dzīves gaitā viņš iegūs dažādus dokumentus ar vārdu, kas norādīts viņa dzimšanas apliecībā, bet viņš tikpat labi var iegūt arī citus dokumentus ar vārdu, kas atzīts viņa pilsonības valstī. Viņš var studēt un iegūt profesiju abās valstīs. Viņš var tikt reģistrēts sociālā nodrošinājuma vajadzībām abās valstīs. Viņš var arī pārcelties uz trešo dalībvalsti un sastapties ar administratīvām grūtībām, jo viņam norādīti dažādi vārdi dažādos dokumentos. Turklāt nevar ignorēt faktu, ka gan valsts iestādes, gan privātas organizācijas pēdējo gadu laikā ir kļuvušas aizdomīgākas situācijās, kas neatbilst standarta situācijām, bieži vien ar ļoti nepatīkamām sekām tiem, kas nokļūst šo aizdomu lokā.

79. Tādējādi man šķiet skaidrs, ka personas pilsonības dalībvalsts atteikšanās atzīt viņam likumīgi piešķirto vārdu noteikti padara jūtami sarežģītāku viņa kā Savienības pilsoņa brīvu pārvietošanos un uzturēšanos visu dalībvalstu teritoriju ietvaros. Kā to šajā lietā ir norādījusi Francijas valdība, fakts, ka Leonardam Matiasam faktiski vēl nav liegts vai viņš nav aizkavēts pārvietoties starp Dāniju un Vāciju, nenozīmē, ka viņa tiesības to darīt nav ierobežotas.

Vai var būt pamatojums?

80. Ja principā veids, kādā Vācijas tiesību akti tiek piemēroti tādā lietā kā Leonarda Matiasa lieta — un es vēlreiz uzsveru, ka jautājums ir par atteikumu reģistrēt viņam Dānijā likumīgi piešķirto uzvārdu, — ir nesaderīgs ar prasību par vienlīdzīgu attieksmi un kā tāds traucē viņa kā Savienības pilsoņa Līgumā paredzēto tiesību izmantošanai, vai attiecīgajam atteikumam var būt kāds pamatojums?

81. Iespējamos pamatojumus var iedalīt tādos, kam ir sistemātisks raksturs un ar kuriem var pamatot automātisku atteikumu attiecībā uz atzīšanu vai transkripciju, ja vien ir ievēroti noteikti kritēriji, un tādos, kas ciešāk saistīti ar individuālu situāciju un ar

42 — Sal. ar spriedumiem lietā *García Avello* un lietā *Zhu* un *Chen*, kuros abos Tiesa uzsvēra bērnu tiesības.

kuriem var pamatot atteikumu katrā atsevišķā gadījumā.

82. Pirmajā minētajā kategorijā Vācija ir norādījusi priekšrocības, kas rodas, ja netiek atļauti saliktie uzvārdi, savienojot abu vecāku uzvārdus (priekšrocība ir tāda, ka, ja šāda prakse tiktu atļauta, tad nākamajām paaudzēm varētu būt grūti administrējama garuma uzvārdi [43], kas veidoti jau no saliktiem uzvārdiem), un ja, nosakot personas uzvārda noteikšanai piemērojamos tiesību aktus, kā piesaistes faktors tiek izmantota vienīgi pilsonība (priekšrocība ir tāda, ka tas ir daudz stabilāks un vieglāk noskaidrojams kritērijs nekā pastāvīgā dzīves vieta).

83. Kā to jau esmu norādījusi, es neuzskatu, ka ir vajadzīgs vai ir atbilstoši aplūkot šajā jomā esošo atšķirīgo materiālo normu vai normu par tiesību aktu izvēli priekšrocības. Tomēr, manuprāt, Vācija katrā ziņā nevar pamatoties uz šādiem argumentiem, jo Vācijas tiesību akti pilnībā neizslēdz saliktu uzvārdu lietošanu Vācijas pilsoņiem (ja, piemēram, saskaņā ar *EGBGB* 10. panta 3. punktu vārds ir noteikts atbilstoši vecāka, kam ir cita pilsonība, valsts tiesību aktiem), kā arī neizslēdz pastāvīgās dzīves vietas kā piesaistes faktora izmantošanu (atkal saskaņā ar *EGBGB* 10. panta 3. punktu pat tad, ja nav Vācijas pilsonības, var piemērot Vācijas tiesību aktus, ja abi vecāki dzīvo Vācijā [44]). Leonarda Matiasa saliktā uzvārda, kas viņam likumīgi piešķirts viņa dzimšanas un pastāvīgās dzīves vietas valstī, atzīšana tādējādi nebūtu pretrunā jebkurai absolūtai Vācijas tiesību normai [45].

84. Arī attiecībā uz sistemātiska rakstura attaisnojumu kategoriju Lietuvas valdība (kura citos aspektos uzskata, ka Vācijas tiesību normu iedarbība nav pretrunā Kopienu tiesībām) apgalvo, ka nevar pieprasīt, lai dalībvalstis atzītu vārdus, kuri tās pilsoņiem doti saskaņā ar ārvalsts tiesību aktiem, ja šie vārdi ir nesaderīgi ar šīs valsts valodas struktūru, kas ir būtiska valsts mantojuma daļa. Lietuvā uzvārdiem ir atšķirīgas formas atkarībā no tā, vai tie tiek piešķirti vīrietim vai sievietei, un, ja tiek piešķirts sievietei, tad atkarībā no tā, vai viņa ir vai nav precējusies. Šīs atšķirības ir raksturīgas valodas struktūrai,

43 — Šķiet, ka garākais uzvārds, kas reģistrēts Apvienotajā Karalistē, ir Templs-Nūdžents-Bridžiss-Čandoss-Grīnvils [*Temple-Nugent-Brydges-Chandos-Grenville*], kas piešķirts Bekingemas [*Buckingham*] un Čandosas [*Chandos*] hercogiem laikā no 1822. līdz 1889. gadam, kad šis tituls izzuda — iespējams, pārmērīgi daudzo uzvārdu dēļ. Lielākā daļa ģimeņu tomēr izvairās no šādām galējībām.

44 — Ir interesanti pieminēt lietu, uz kuru atsaucās *ICCS* Ģenerālsekretārs Ģenerālasamblejā Edinburgā 2004. gada 15. septembrī. 2004. gada 16. februārī Luksemburgā *Tribunal Administratif* (Administratīvā tiesa) atcēla Luksemburgas iestāžu lēmumu, saskaņā ar kuru luksemburgiešu laulātajam pārim, kuri dzīvo Vācijā, tika atteikts reģistrēt viņu bērnu Luksemburgā ar mātes uzvārdu. Laulātais pāris bija izvēlējies šo vārdu kā vienīgo uzvārdu (skat. šo secinājumu 16. punktu un 12. zemsvītras piezīmi) sev un bērnam, kurš dzimis Vācijā un reģistrēts tur ar šo vārdu atbilstoši Vācijas tiesību aktiem, kurus atbilstoši Luksemburgas normām par tiesību aktu izvēli var piemērot kā pastāvīgās dzīves vietas valsts tiesību aktus. Luksemburgas tiesa nosprieda, ka šāda situācija nav uzskatāma par pretēju sabiedriskajai kārtībai Luksemburgā.

45 — Sal. ar sprieduma lietā *García Avello* 44. punktu, kurā Tiesa uzsvēra, ka Beļģijas iestāžu sistemātisks atteikums saskaņot uzvārda izmaiņas bijis nepārprotami nesamērīgs, jo citās salīdzināmās situācijās bija iespējami izņēmumi.

un izkropļotas formas nav pieļaujamas valsts politikas ietvaros.

85. Manuprāt, nav jālemj par šo argumentu saistībā ar pašreizējo lietu. Nav pieņēmumu, ka ar tādu saliktu uzvārds kā "Grunkins-Pauls" tiktu pārkāptas vācu valodas pamatvērtības. Es tomēr norādīšu, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir akcentējusi apsvēruma par valsts valodas nozīmīgumu personu vārdu jomā un ir pieņēmusi, ka lingvistisku noteikumu izmantošana var būt pamatota [46].

86. Attiecībā uz apstākļiem, kas šajā konkrētajā lietā varētu pamatot atzīšanas vai transkripcijas atteikumu, pastāv dažādas iespējamības. Skaidrs, ka šķistu pamatoti atteikt reģistrēt uzvārdu, kurš savā veidā ir smieklīgs vai agresīvs. Ja valsts tiesību akti pilnībā izslēdz iespēju, ka vienu vecāku bērniem ir dažādi uzvārdi, tad tas, iespējams, varētu būt pamatojums atteikumam reģistrēt vārdu, kas varētu radīt šādu situāciju. Pamatojums varētu būt arī atteikums reģistrēt vārdu, kurš dots saskaņā ar viņa dzimšanas, bet ne pilsonības valsts tiesību aktiem, ja dzimšanas vietas valsts ir izvēlēta tikai tādēļ, lai apietu pilsonības valsts tiesību normas, un ja nepastāv nekāda cita reāla saikne ar šo vietu [47].

87. Tomēr pašreizējā lietā nepastāv pieņēmums, ka ir piemērojami abi apstākļi. It īpaši šķiet, ka Leonarda Matiasa saikne ar Dāniju, kur viņš ir dzīvojis lielāko savas dzīves daļu un kur paredzams, ka viņam būs draugi un viņš iesakņosies, ir patiesa un stabila. Šajā sakarā — un attiecībā uz jebkuru atteikumu salīdzināmos apstākļos reģistrēt vārdu, pamatojoties uz katrai lietai specifiskiem faktoriem, — ir jāatgādina, ka Vācijas iestādēm un tiesām, tāpat kā visu dalībvalstu iestādēm un tiesām, kā primārais apsvērums ir jāņem vērā bērna intereses [48]. Man šķiet, tas noteikti būtu Leonarda Matiasa interesēs — jo tuvojas viņa desmitā dzimšanas diena —, ja uzvārdu,

46 — Skat. 2007. gada 11. septembra spriedumu lietā *Bulgakov* pret Ukrainu (Nr. 59894/00), 43. punkts un tajā minētā judikatūra.

47 — Jānorāda, ka šāda pamatojuma pieņemšana radītu noteiktas pretrunas ar iepriekš šo secinājumu 32. zemsvītras piezīmē minēto Tiesas spriedumu lietā *Zhu* un *Chen*, 34. un turpmākie punkti, kurā tā noraidīja argumentu, ka nav iespējams pamatoties uz dalībvalsts pilsonību, kas iegūta, pamatojoties uz dzimšanas vietu, kura apzināti izvēlēta vienīgi šim mērķim. Tomēr Tiesas pamatojums balstījās uz katras dalībvalsts tiesībām noteikt noteikumus tās pilsonības *iegūšanai*, un tā neaplūkoja pilsonības vai jebkura cita faktora *izmantošanu kā piesaistes faktoru* starptautisko privāttiesību mērķiem. Skat. arī 1992. gada 7. jūlija spriedumu lietā C-370/90 *Singh* (*Recueil*, I-4265. lpp., 24. punkts un tajā minētā judikatūra).

48 — Skat. šo secinājumu 9. punktu.

ko viņš ir izmantojis lielāko savas dzīves daļu savā pastāvīgās un stabilās dzīves vietas valstī, atzītu viņa pilsonības dalībvalsts iestādes.

Nobeiguma piezīmes

88. Tādējādi es esmu nonākusi pie secinājuma, ka Tiesai Kopienu tiesības ir jāinterpretē saistībā ar pilsoņa tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties visā Eiropas Savienības teritorijā un, izmantojot šīs tiesības, netikt diskriminētam tādējādi, lai tiesvedībā pamata lietā Leonarda Matiasa uzvārds "Grunkins-Pauls", kas vairāk nekā pirms deviņiem gadiem likumīgi reģistrēts Dānijā, tiktu reģistrēts Vācijā.

89. Protams, ir tiesa, ka prejudiciālā nolēmuma procedūrā Tiesas uzdevums ir sniegt Kopienu tiesību interpretāciju, nevis piemērot šos tiesību aktus faktiskajai situācijai, kas ir pamatā tiesvedībai pamata lietā, un ka šīs procedūras mērķis ir nodrošināt vienveidīgu Kopienu tiesību interpretāciju visās dalībvalstīs. Citiem vārdiem sakot, šī Tiesa pati nevar izlemt konkrēto lietu, ko izskata iesniedzējtiesa, bet tās lēmums ietekmēs gan šīs lietas, gan citu līdzīgu tiesvedību, kuras var tikt uzsāktas citās valsts tiesās, iznākumu.

90. Saistībā ar pēdējo aspektu es esmu uzsvērusi, ka šajā lietā jārīkojas ar nepieciešamo piesardzību. Lai arī es pilnībā piekrītu ģenerāladvokātam Džeikobsam, ka "prasība reģistrēt atšķirīgus uzvārdus saskaņā ar dažādu dalībvalstu likumiem absolūti nav saderīga ar Eiropas Savienības pilsoņa statusu, kas Tiesas formulējumā "ir paredzēts kā dalībvalstu pilsoņu pamatstatuss", un tiesībām" [49], es piekrītu arī plaši paustajām bažām, ka starptautisko privāttiesību normu trauslajā struktūrā attiecībā uz personu civilstāvokli Eiropas Savienībā nedrīkst radīt pilnīgu sajukumu.

91. Tādējādi es uzsvēršu, ka mana pieeja neprasa nekādas būtiskas izmaiņas Vācijas materiālo tiesību normās vai normās par tiesību aktu izvēli saistībā ar vārdiem, bet vienkārši noteic, ka tām būtu jāpieļauj plašākas atzīšanas iespējas vārdiem, kas likumīgi piešķirti saskaņā ar citas dalībvalsts tiesību aktiem. Šajā sakarā tas būtu saistīts

49 — Secinājumi lietā *Standesamt Stadt Niebüll*, 56. punkts, kurā minēts 2005. gada 15. marta spriedums lietā C-209/03 *Bidar* (Krājums, I-2119. lpp., 31. punkts)

tikai ar savstarpējās atzīšanas principa, kas lielā mērā ir Kopienu tiesību pamatā, piemērošanu ne tikai ekonomiskajā jomā, bet arī civillietās.

92. Turklāt es ieteiktu šajā lietā pieņemt tādu lēmumu, kurš būtu piemērots ne tikai īpaša veida situācijai, kādā atrodas Leonards Matiass, bet kas pieļauj arī iespēju izmantot kā pamatojumu sabiedriskās kārtības izņēmumus (lai arī es neuzskatu, ka šajā tiesvedībā būtu izvirzīts kāds pieņemams izņēmums attiecībā uz veidu, kādā ir piemērotas attiecīgās Vācijas normas).

93. Visbeidzot, es norādīšu, ka, lai arī personas vārda noteikšana var būt jautājums, kas iekļaujas tiesību aktu par personas civilstāvokli piemērošanas jomā, tas ir diezgan specifisks šīs jomas jautājums. Tas ir saistīts ar identifikāciju, kas ir atšķirīgs jautājums salīdzinājumā ar tiesībspēju vai rīcībspēju. Līdz ar to es neuzskatu, ka lēmums attiecībā uz vārdiem noteikti būtu jāattiecina uz šādiem citiem jautājumiem.

Secinājumi

94. Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, es uzskatu, ka Tiesai uz *Amtsgericht Flensburg* uzdoto jautājumu ir jāatbild šādi:

— norma par tiesību aktu izvēli, saskaņā ar kuru personas vārds ir jānosaka atbilstoši viņa pilsonības valsts tiesību aktiem, pati par sevi nav nesaderīga ar EKL 12., 17. un 18. pantu;

— tomēr jebkura šāda norma ir jāpiemēro, ņemot vērā ikviena Savienības pilsoņa tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā;

— šīs tiesības netiek ņemtas vērā, ja šāds pilsonis ir reģistrēts ar vienu vārdu saskaņā ar viņa dzimšanas vietas piemērojamo likumu, pirms ir kļuvis nepieciešams reģistrēt viņa vārdu citā vietā un attiecīgi tiek prasīts citā dalībvalstī reģistrēt citu vārdu;

— tādējādi dalībvalsts iestādes, reģistrējot Savienības pilsoņa vārdu, nevar automātiski atteikties atzīt vārdu, ar kuru viņš likumīgi ir jau reģistrēts saskaņā ar citas dalībvalsts tiesību aktiem, ja vien šī vārda atzīšana nav pretrunā ar sabiedrisko kārtību, kura nepieļauj izņēmumus.